

Naam document: Maatregellijst CO₂-Prestatieladder

Datum: 7-10-2015

Versie: 1.0

MAATREGELLIJST CO₂-PRESTATIELADDER

Dit is een PDF-versie van de maatregellijst die ter invulling beschikbaar is voor bedrijven die zich certificeren voor de CO₂-Prestatieladder. De maatregellijst is een niet uitputtende lijst met CO₂-reductiemaatregelen, onderverdeeld naar veelvoorkomende activiteiten van bedrijven die deelnemen aan de CO₂-Prestatieladder.

Voor meer informatie over de maatregellijst en diens toepassing, zie het Handboek CO₂-Prestatieladder 3.0 op <http://www.skao.nl/documenten>.

Activiteit	Pagina
Gebouwen	2
Mobiliteit	3
Onderaannemers	4
Materiaalgebruik	5
Scope 3	5
Waterbouw Schepen	5
Bouw Materieel	6
Bouw Transport	9
Bouw Bouwplaats	10
Advies	11

GEBOUWEN

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Verbeteren Energielabel	Integrale maatregel	Het gemiddeld Energielabel van gebouwen is niet bekend, of is E, F of G.	Het gemiddeld Energielabel van gebouwen is B, C of D.	Het gemiddeld Energielabel van gebouwen is minstens A.	Het gemiddeld Energielabel is te berekenen o.b.v. de energie-index en gebruiksoppervlakte, beide vermeld op Energielabel utiliteitsbouw. Bereken dit voor alle gebouwen in gebruik (eigendom of huur).
BREEAM In-Use	Integrale maatregel		Eén gebouw is minimaal gecertificeerd op niveau 2 sterren	Meer dan 50% van het gebruiksoppervlak is minimaal gecertificeerd op niveau 2 sterren	Zie: https://www.breeam.nl/keurmerken/in-use?
Energiemanagementsysteem	Activiteit efficiënter uitvoeren	Jaarlijkse analyse energierekeningen van alle gebouwen.	50% tot 80% van het gebruikersoppervlak heeft gebouwbeheersysteem met terugkoppeling aan de gebruikers (bv paneel in de hal).	Meer dan 80% van het gebruiksoppervlak heeft gebouwbeheersysteem met terugkoppeling aan de gebruikers.	
Optimalisatie klimaatinstallaties	Activiteit efficiënter uitvoeren	Bij alle gebouwen die de afgelopen 5 jaar in gebruik zijn genomen is klimaatinstallatie ingeregeld	50% tot 80% van gebruiksoppervlak worden installaties tenminste elke 5 jaar ingeregeld	Meer dan 80% van het gebruiksoppervlak heeft gebouwbeheersysteem met dynamische inregeling	Dynamische inregeling betreft meten regeltechniek die het klimaatstelsel automatisch optimaliseert.
Inkoop groene stroom en/of Nederlandse Garantie Van Oorsprong (GVO)	Toepassen duurzame energie	50% tot 75% van de gebruikte elektriciteit is groene stroom of vergoend met Nederlandse GVO's	Meer dan 75% van de gebruikte elektriciteit is groene stroom of vergoend met Nederlandse GVO's		Het betreft de elektriciteit gebruikt in gebouwen, dus niet elektriciteit in proces of op de bouwplaats.
Eigen opwekking hernieuwbare elektriciteit	Toepassen duurzame energie		Het elektriciteitsgebruik wordt tot 10% gedekt met eigen opwekking van hernieuwbare elektriciteit (via eigen investering of PPA)	Minstens 10% van het elektriciteitsgebruik wordt gedekt met eigen opwekking van hernieuwbare elektriciteit (via eigen investering of PPA)	Percentage van de eigen elektriciteitsbehoefte. PPA= Lange termijn Power Purchase Agreement. Overeenkomst voor aankoop van duurzame energie die gebruikt kan

					worden voor de financiering van investering
Gebruik duurzame warmte en/of warmtekoelde-opslag (WKO)	Toepassen duurzame energie	Voor 10% tot 50% van het gebruikersoppervlak wordt duurzame warmte toegepast voor ruimteverwarming.	Voor 50% tot 80% van het gebruikersoppervlak wordt duurzame warmte toegepast voor ruimteverwarming.	Voor meer dan 80% van het gebruikersoppervlak wordt duurzame warmte toegepast voor ruimteverwarming.	Duurzame warmte kan afkomstig zijn van (groen) gas, restwarmte, warmtepompen, biomassa, bodem en zonne-energie. Zie: http://www.igev.nl/Downloads/downloads_getfilem.aspx?id=488310
Erkende Maatregelen energiebesparing voor gebouwen	Activiteit efficiënter uitvoeren	Alle Erkende Maatregelen Energiebesparing kantoren zijn doorgevoerd c.q. voor zover in die lijst aangegeven: worden op natuurlijke momenten doorgevoerd			Dit betreft de lijst 'Kantoren overheid en defensie' die als bijlage bij het Activiteitenbesluit is gepubliceerd (activiteitenregeling 2.16, bijlage 10). Naar verwachting gaat deze lijst medio 2015 ook gelden voor kantoren van bedrijven.

MOBILITEIT

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Beleid t.a.v. aanschaf/lease nieuwe personenauto's	Activiteit efficiënter uitvoeren	Gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark personenauto's (opgave fabrikant) tussen 150 - 110 gr/km.	Gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark personenauto (opgave fabrikant) tussen 110 - 95 gr/km.	Gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark personenauto (opgave fabrikant) is minder dan 95 gr/km.	In 2013 was 109 gr/km de gemiddelde uitstoot van het Nederlandse personenautopark (nieuwe verkoop). De EU doelstelling (nieuwe verkoop) voor 2021 is 95 gr/km.
Beleid t.a.v. aanschaf/lease nieuwe busjes	Activiteit efficiënter uitvoeren	Gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark busjes (opgave fabrikant) tussen 210 - 175 gr/km.	Gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark busjes (opgave fabrikant) tussen 175 - 147 gr/km.	Gemiddelde CO ₂ -uitstoot van het wagenpark busjes (opgave fabrikant) is minder dan 147 gr/km.	Het Europees beleid voor 2017 is 175 gr/km en vanaf 2020 147 gr/km.
Stimuleren zuinig rijden: Monitoring	Activiteit efficiënter uitvoeren	Monitoring brandstofgebruik en jaarlijkse terugkoppeling naar bestuurders.	Monitoring brandstofgebruik en 3-maandelijkse terugkoppeling naar bestuurders.		

Stimuleren zuinig rijden: Het Nieuwe Rijden	Activiteit efficiënter uitvoeren	Toolbox zuinig rijden ter beschikking stellen aan alle bestuurders.	Elke chauffeur van een busje heeft (online of praktijk) cursus Het Nieuwe Rijden gevolgd.	Minstens 90% van de chauffeurs (auto & busje) heeft (online of praktijk) cursus het Nieuwe Rijden gevolgd en krijgt elke 5 jaar opfriscursus.	
Terugdringen autogebruik	Activiteit beperken		Invoering van een persoonlijk mobiliteitsbudget voor al het personeel met een leaseauto gericht op het terugdringen van het aantal leaseauto's en/of het beperken van het aantal autokilometers.	Invoering van een persoonlijk mobiliteitsbudget voor al het personeel gericht op het terugdringen van het aantal autokilometers.	
Controle juiste bandenspanning leaseauto's	Activiteit efficiënter uitvoeren	Jaarlijkse controle bandenspanning bij 25% tot 50% van de leaseauto's.	Jaarlijkse controle bandenspanning bij meer dan 50% van de leaseauto's.	Jaarlijkse controle bandenspanning bij meer dan 75% van de lease-auto's en de eigen auto's van het personeel.	
Stimuleren elektrisch rijden	Integrale maatregel		Bedrijf beschikt over tenminste één laadpunt bij één kantoor.	Indien het bedrijf meerdere kantoren heeft beschikt het bedrijf over tenminste één laadpunt bij elk (vast) kantoor.	

ONDERAANNEMERS

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Selectie onderaannemers op reisafstand	Activiteit beperken		Reisafstand weegt mee in selectieprocedure voor onderaannemers.		
Selectie onderaannemers	Integrale maatregel		Bezit CO ₂ -bewust certificaat van onderaannemers weegt		

op CO₂ bewust certificaat			mee in selectieprocedure voor onderaannemers		
---	--	--	--	--	--

MATERIAALGEBRUIK

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Selectie materialen o.b.v. DuboCalc	Integrale maatregel		CO ₂ -uitstoot volgens DuboCalc weegt altijd mee bij selectie materialen.		

SCOPE 3

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Ontwikkeling extra reducerende maatregelen	Integrale maatregel		Bedrijf neemt in één of meer projecten initiatief om extra CO ₂ -reducerende maatregelen te nemen en organiseert daarvoor financiering.		

WATERBOUW SCHEPEN

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Verbeteren brandstof efficiency equipment	Activiteit efficiënter uitvoeren	Efficiency indicatoren gedefinieerd en monitoring ingevoerd.			
Stimuleren Het Nieuwe Varen /	Activiteit efficiënter uitvoeren	Minder dan 50% van de stuurlieden is op cursus geweest.	50% tot 80% van de stuurlieden is op cursus	Meer dan 80% van de stuurlieden is op cursus	

Voortvarend-Besparen			geweest en krijgt elke 5 jaar opfriscursus.	geweest en krijgt elke 5 jaar opfriscursus.	
Terugdringen stationair verbruik	Integrale maatregel	Gebruik walstroomaansluiting of kleine generator.			
Inkoop groene stroom en/of Nederlandse GVO	Toepassen duurzame energie	Minder van 50% walstroom is groene stroom of stroom met Garantie van Oorsprong (GVO).	50% tot 80% van de walstroom is groene stroom of stroom met Garantie van Oorsprong (GVO).	Meer dan 80% van de walstroom is groene stroom of stroom met Garantie van Oorsprong (GVO).	
Gebruik biodiesel	Toepassen duurzame energie			Minstens 5% van het brandstofgebruik is biodiesel.	
Implementatie van SEEMP op binnenvaartschepen	Activiteit efficiënter uitvoeren			Tenminste één binnenvaartschip heeft SEEMP geïmplementeerd.	Zie: http://www.ilent.nl/onderwerpen/transport/koopvaardij/Reders_ond er_Nederlandse_vlag/vereiste_documenten/ieec_en_seemp/
LED verlichting voor schepen	Activiteit efficiënter uitvoeren			Bedrijf heeft één schip in de vloot dat volledig verlicht wordt met LED verlichting.	

BOUW MATERIEEL

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Monitoring individuele mobiele werktuigen op brandstofgebruik en aantal draaiuren	Activiteit efficiënter uitvoeren	Monitoring van brandstofverbruik tot 25% van het aantal mobiele werktuigen (kranen, graafmachines, heftrucks, e.d.).	Monitoring van brandstofverbruik 25% tot 75% van het aantal mobiele werktuigen.	Monitoring van brandstofverbruik voor minstens 75% van het aantal mobiele werktuigen.	Handmatig of aflezen uit het motormanagement systeem, terugkoppeling van resultaten aan bestuurder en/of leidinggevende.

Cursus het Nieuwe Draaien	Activiteit efficiënter uitvoeren	Het bedrijf kan aantonen dat <25% van de machinisten en/of <25% van voormannen en planners een erkende training Het Nieuwe Draaien heeft gevolgd.	Het bedrijf kan aantonen dat 25% tot 75% van de machinisten en/of 25% tot 75% van voormannen en planners een erkende training Het Nieuwe Draaien heeft gevolgd.	Het bedrijf kan aantonen dat minstens 75% van de machinisten en/of minstens 75% van voormannen en planners een erkende training Het Nieuwe Draaien heeft gevolgd.	Onder machinisten worden ook de machinisten van onderaannemers verstaan. Onder voormannen, planners kunnen ook uitvoerders verstaan worden. In algemene zin gaat het om bewustwording onder machinisten en leidinggevenden. Erkende opleiders beschikken over een branche-erkend trainingscertificaat Het Nieuwe Draaien. Meer informatie: www.bmwt.nl . Bron: BMWT
Aanschaf zuinigere machines	Activiteit efficiënter uitvoeren	Het bedrijf kan aantonen dat ze in minimaal 25% van de machineaankopen in de afgelopen 2 jaar bij de keuze tussen gelijksoortige mobiele werktuigen de voorkeur geeft aan de machine met het laagste brandstof- en/of energieverbruik.	Het bedrijf kan aantonen dat ze in minimaal 50% van de machineaankopen in de afgelopen 2 jaar bij de keuze tussen gelijksoortige mobiele werktuigen de voorkeur geeft aan de machine met het laagste brandstof- en/of energieverbruik.	Het bedrijf kan aantonen dat ze in minimaal 75% van de machineaankopen in de afgelopen 2 jaar bij de keuze tussen gelijksoortige mobiele werktuigen de voorkeur geeft aan de machine met het laagste brandstof- en/of energieverbruik.	Bron: BMWT
Emissie machines	Activiteit efficiënter uitvoeren	Het bedrijf kan aantonen dat <25% van de gebruikte mobiele werktuigen voldoet aan Tier IV final/Stage IV.	Het bedrijf kan aantonen dat 50% van de gebruikte mobiele werktuigen voldoet aan Tier IV final/Stage IV.	Het bedrijf kan aantonen dat >75% van de gebruikte mobiele werktuigen voldoet aan Tier IV final/Stage IV	Bron: BMWT Gebruikt materieel betreft eigen materieel, lease of van derden ingehuurd.
Start-stop systeem op materieel	Activiteit efficiënter uitvoeren	Start-stop systeem toegepast bij < 25% van het aantal mobiele werktuigen (kranen, graafmachines e.d.).	Start-stop systeem toegepast bij 25% tot 75% van het aantal mobiele werktuigen (kranen, graafmachines e.d.)	Start-stop systeem toegepast bij > 75% van het aantal mobiele werktuigen (kranen, graafmachines e.d.).	Of een gelijksoortig systeem, zoals automatische motorstop. Bron: Brandstofverbruiksreductie en -monitoring van mobiele werktuigen 2014, TNO/Cumela/BMWT onderzoek 3-10% besparing.
Systeem van voorverwarming van de motor ter	Activiteit efficiënter uitvoeren	Systeem/technische voorziening toegepast bij < 25% van het aantal	Systeem/technische voorziening toegepast bij 25% tot 75% van het aantal	Systeem/technische voorziening toegepast bij >	Bron: Brandstofverbruiksreductie en -monitoring van mobiele werktuigen 2014,

voorkoming van een koude start. Onder dit systeem wordt verstaan een standkachel, elektrische motorblok-verwarming of vergelijkbaar.		machines (kranen, graafmachines e.d.).	machines (kranen, graafmachines e.d.).	75% van het aantal machines (kranen, graafmachines e.d.).	TNO/Cumela/BMWT onderzoek 2-5% besparing
Controle juiste bandenspanning	Activiteit efficiënter uitvoeren	Maandelijkse controle bandenspanning bij < 25% van het aantal machines (kranen, graafmachines e.d.).	Maandelijkse controle bandenspanning bij 25%- 75% van het aantal machines (kranen, graafmachines e.d.).	Maandelijkse controle bandenspanning bij > 75% van het aantal machines (kranen, graafmachines e.d.).	Bron: TNO, Cumela, BMWT: omvang besparing onbekend.
Brandstof: Toepassing mobiele werktuigen op basis van een full-electric of hybride systeem/technologie.	Activiteit efficiënter uitvoeren		Het bedrijf kan aantonen dat het minimaal één mobiel werktuig in gebruik heeft dat gebaseerd is op hybride of full electric technologie, waarbij het bedrijf kan aantonen dat deze machine minder CO ₂ -emissies uitstoot dan een gelijksoortige conventionele machine.	Het bedrijf kan aantonen dat het meerdere mobiele werktuigen in gebruik heeft die gebaseerd zijn op hybride of full-electric technologie, waarbij het bedrijf kan aantonen dat deze machine minder CO ₂ -emissies uitstoot dan een gelijksoortige conventionele machine.	
Onderhoud: het bedrijf kan aantonen dat ze zorgdraagt voor correcte machine-instellingen op basis van fabrieksspecificatie, de periodieke	Integrale maatregel	Het bedrijf kan aantonen dat <25% van het machinepark wordt onderhouden conform fabrieksopgave en onderhoudsprogramma.	Het bedrijf kan aantonen dat 25%-75% van het machinepark wordt onderhouden conform fabrieksopgave en onderhoudsprogramma.	Het bedrijf kan aantonen dat 100% van het machinepark wordt onderhouden door de leverancier conform fabrieksopgave en onderhoudsprogramma (full service contracten).	Bron: BMWT

materieelkeuring en de voorgeschreven uitvoering van het onderhoudsprogramma					
---	--	--	--	--	--

BOUW TRANSPORT

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Gebruik efficiëntere diesel	Activiteit efficiënter uitvoeren	< 50% van gebruikte brandstof is gecertificeerd als Lean & Green Tool (of bij 50% van brandstof wordt additief toegevoegd dat gecertificeerd is als Lean & Green Tool) én levert tenminste 3% brandstofbesparing t.o.v. gebruik van normale diesel.	> 50% van gebruikte brandstof is gecertificeerd als Lean & Green Tool (of bij 50% van brandstof wordt additief toegevoegd dat gecertificeerd is als Lean & Green Tool) én levert tenminste 3% brandstofbesparing t.o.v. gebruik van normale diesel.		Dit betreft verschillende typen diesel, zoals Traxx of Shell Fuel Save, die 3% of meer brandstofbesparing opleveren t.o.v. normale diesel, volgens opgave van de brandstofleverancier. Zie Lean & Green tools: http://lean-green.nl/nl-NL/tools/lean-and-green-tools/ Let op: Gebruik van brandstof met additieven kan conflicteren met garantiebepalingen van motorproducenten. Neem hierover contact met uw leverancier.
Stimuleren zuinig rijden door Het Nieuwe Rijden	Activiteit efficiënter uitvoeren	Minder dan 25% van de chauffeurs is op cursus "het nieuwe rijden" geweest (online of praktijk).	25% tot 75% van de chauffeurs is op cursus "het nieuwe rijden" geweest (online of praktijk).	Minstens 75% van de chauffeurs is op cursus "het nieuwe rijden" geweest en krijgt elke 5 jaar opfriscursus.	
Aanschaf zuinigere vrachtwagens	Activiteit efficiënter uitvoeren	Bij aanschaf nieuwe vrachtwagens is laag brandstofgebruik volgens marktstandaard een keuzecriterium.	Bij aanschaf nieuwe vrachtwagens wordt gekozen voor vrachtwagen met brandstofverbruik dat minimaal 15% lager ligt dan de standaard in de markt.	Bij aanschaf nieuwe vrachtwagens wordt gekozen voor vrachtwagen met brandstofverbruik dat minimaal 30% lager ligt dan de standaard in de markt.	De standaard in de markt te bepalen door het bedrijf, bijvoorbeeld o.b.v. bestaand marktonderzoek, of door gemiddelde te nemen van 5 alternatieven die nu op de markt zijn.

Stimuleren zuinig rijden door Monitoring	Activiteit efficiënter uitvoeren	Monitoring brandstofgebruik en jaarlijkse terugkoppeling naar bestuurders.	Monitoring brandstofgebruik en 3-maandelijke terugkoppeling naar bestuurders.	Toepassing brandstofmanagementsysteem met registratie van rijgedrag en directe terugkoppeling aan chauffeur.	
Verwarming vrachtwagen: standkachel i.p.v. koelwater van de motor	Activiteit efficiënter uitvoeren	Standkachel i.p.v. koelwater van de motor toepast bij minder dan 25% van de vrachtwagens.	Standkachel i.p.v. koelwater van de motor toepast bij 25% tot 75% van de vrachtwagens.	Standkachel i.p.v. koelwater van de motor toepast bij meer dan 75% van de vrachtwagens.	Volgens onderzoek van TNO/Cumela leidt een standkachel ten opzichte van gebruik koelwater voor verwarming tot 2-5% CO ₂ -besparing.
Koeling vrachtwagen: gebruik standairco	Activiteit efficiënter uitvoeren			Toepassing standairco op vrachtwagens. Minimaal één systeem in gebruik.	Standairco is een aircosysteem waarbij koude tijdens gebruik materieel wordt opgeslagen en daarna de cabine koel kan houden.
Controle juiste bandenspanning vrachtauto's	Activiteit efficiënter uitvoeren	Jaarlijkse controle bandenspanning bij alle vrachtauto's.	3 maandelijke controle bandenspanning bij alle vrachtauto's.		
Afweging rijden/varen	Integrale maatregel		Indien mogelijk en zinvol krijgt varen de voorkeur boven rijden. Deze afweging is procedureel vastgelegd.		Deze maatregel is alleen relevant voor civieltechnische werken
Toepassing hybride vrachtwagens	Integrale maatregel			Minimaal één hybride vrachtwagen in gebruik.	

BOUW BOUWPLAATS

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Inkoop van groene stroom en/of Nederlandse Garantie Van Oorsprong (GVO)	Toepassen duurzame energie	Minder dan 50% stroom voor verbruik op het werk (bouwplaats) is groene stroom en/of Nederlandse GVO's.	Minstens 50% stroom voor verbruik op het werk (bouwplaats) is groene stroom en/of Nederlandse GVO's.		Stroomverbruik via tijdelijke afspraken op bouwplaats.

Eigen opwekking hernieuwbare elektriciteit voor bouwplaats	Toepassen duurzame energie		Minder dan 10% van de elektriciteit op de bouwplaats is van eigen hernieuwbare opwekking (via eigen investering of PPA).	Minstens 10% van de elektriciteit op de bouwplaats is van eigen hernieuwbare opwekking (via eigen investering of PPA).	Percentage ten opzichte van totaal elektriciteitsgebruik op bouwplaats. PPA= Lange termijn Power Purchase Agreement. Overeenkomst voor aankoop van duurzame energie die gebruikt kan worden voor de financiering van investering.
Energiebesparing bouwkeet	Activiteit efficiënter uitvoeren		Tenminste 20% van de gebruikte bouwketen voldoet aan de eisen van het bouwbesluit 2012 voor tijdelijke gebouwen.	Alle gebruikte bouwketen voldoen aan de eisen van het bouwbesluit 2012 voor tijdelijke gebouwen.	Bedoeld worden de energetische eisen voor tijdelijke gebouwen (paragraaf 5.7 bouwbesluit 2012).
Toepassing Waterstof-aggregaat	Toepassen duurzame energie			Bedrijf heeft tenminste één waterstofaggregaat in gebruik.	
Gebruik rijplaten om rolweerstand te verminderen	Activiteit efficiënter uitvoeren	Gebruik rijplaten indien mogelijk en zinvol.			

ADVIES

MAATREGEL	TYPE	A STANDAARD	B VOORUITSTREVENDE	C AMBITIEUS	OPMERKING
Aandacht voor CO₂-reductie in projecten NIET verkregen met gunningsvoordeel	Integrale maatregel	Bij minstens 10% van de omzet in ontwerp opdrachten is er aantoonbare aandacht voor CO ₂ -reductie.	Bij meer dan 50% van de omzet in ontwerp opdrachten is er aantoonbare aandacht voor CO ₂ -reductie.	Bij alle ontwerp opdrachten is er aantoonbare aandacht voor CO ₂ -reductie.	Met ontwerp opdrachten worden projecten bedoeld die daadwerkelijk opdracht geworden zijn. Reductie ten opzichte van referentieontwerp op basis van gangbare uitgangspunten voor betreffend ontwerp. Toetsing middels steekproeven is voldoende.
CO₂-gerelateerd onderzoek en innovatie	Integrale maatregel	5% tot 10% van onderzoek- en innovatiebudget wordt besteed aan onderwerpen	10% tot 20% van onderzoek- en innovatiebudget wordt besteed aan onderwerpen die (mede) CO ₂ kunnen besparen.	Meer dan 20% van onderzoek- en innovatiebudget wordt	

		die (mede) CO ₂ kunnen besparen.		besteed aan onderwerpen die (mede) CO ₂ kunnen besparen.	
Kennis en houding medewerkers m.b.t. CO₂-reductie in projecten	Integrale maatregel	25% tot 50% van ingenieurs/ontwerpers/projectleiders heeft cursus gehad waarin aantoonbaar aandacht voor belang, materialiteit en ontwerpmethoden CO ₂ -reductie is besteed.	50% tot 75% van ingenieurs/ontwerpers/projectleiders heeft cursus gehad waarin aantoonbaar aandacht voor belang, materialiteit en ontwerpmethoden CO ₂ -reductie is besteed.	Meer dan 75% van ingenieurs/ontwerpers/projectleiders heeft cursus gehad waarin aantoonbaar aandacht voor belang, materialiteit en ontwerpmethoden CO ₂ -reductie is besteed.	Met ontwerpmethoden worden methodieken en systemen bedoeld zoals BREEAM, DuboCalc, Aanpak duurzame GWW, GreenCalc, EPA-U, EPA-W, LEED, GPR of andere.
CO₂-bewustzijn bij nieuwe medewerkers	Integrale maatregel		CO ₂ -reductie krijgt aantoonbaar aandacht in inwerktraject bij 20% tot 50% van nieuwe adviseurs en projectleiders.	CO ₂ -reductie krijgt aantoonbaar aandacht in inwerktraject bij meer dan 50% van nieuwe adviseurs en projectleiders.	
CO₂-reductie in beoordelingscyclus	Integrale maatregel			CO ₂ -reductie krijgt aantoonbaar aandacht bij functioneringsgesprekken van minstens 20% van adviseurs en projectleiders.	
Dialogo m.b.t. CO₂ met grote opdrachtgevers	Integrale maatregel	CO ₂ -reductie is incidenteel agendapunt in periodiek overleg met grote opdrachtgevers.	CO ₂ -reductie is vast agendapunt in periodiek overleg met grote opdrachtgevers.		Grote opdrachtgevers: organisaties jaarlijks meer dan >10 miljoen Euro aan opdrachten in de markt zet.